№ 37 Ausgabe B.

ГОМАН

Беларуская Віленская часопіс

выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.

Цэна с перэсылкай і дастаукай да хаты:

на 1 год—4 м. 80 фэн., на ½ году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы—1 м. 20 ф., на 1 мес.—40 фэн.

Адрэс рэдакцыі: Вільня, Віленская 33.
Адрэс адміністрацыі і экспэдыцыі: М. Стэфанская 23

Цэна абвестак:

на 4-ай старане за радок дробнымі літэрамі — 25 фэніг.; дробные абвесткі — па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці — 60 фэн. за лінейку дробн. друкам

№ 37 (233). Год III. Вільня, 7 мая 1918 г. Цэна 5 фэн. (3 кап.)

6 мая.

Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскага і нямецкага Насьледніка: На полі баталіі у Фляндрыі—ўдачные разведкі. Мейсцовая напасць ворагаў у ваколіцах Лёкр адбіта у досьвітках. Ад часу да часу узьнімаліся вострые артылерыйскіе бітвы ў ваколіцах Байель У дзень Кэмэль быў пад сільным абстрэлам. На паўночным беразі Ліс, на каналі Ля бассэ і на паадзінокіх адрэзках наабапал Соммы баевая чыннасць у вечары узмацавалася. Разведкі і наступленьні на варожые лініі пры Ангар і Брімон далі палонных.

КІЕЎ. Дырэктар расейскага банку дзеля загранічнай таргоўлі ў Кіеві, Добрый, арэштаваны скінутым украінскім урадам, гпынуўся ў Харкаве. Яго знайшлі тамака нямецкіе военные ўласьці і вярнулі ў Кіеў. Арэшт Добрага, вёўшага экономічные перэговоры з нямецкімі уласьцямі, меў на мэці запужаць усіх, хто хацеў паддзержываць экономічные зносіны с цэнтральнымі дзержавамі. Арэшт Добрага ясна паказвае, што нельга было ускладаць надзеі на сумленнае правядзеньне ў жыцьцё экономічных умоў, падпісаных старым урадам Украіны.

ВЕНА. С Кіева наказываюць, што Скоропадзкаму ўдалося утварыць габінэт, карыстаючый з даверыя грамадзянства. Васіленко заявіў, што гэта будзе міністэрства дзела. Глаўнай задачай яго будзе нацыональнае адраджэньне і зямельная рэформа. Будуць неадкладаючы ўчынены крокі дзеля падгатоўкі выбараў у парлямэнт.

Нямецкі генэрал Рэнэр заявіў, што паварот рады да ўласьці — немагчымы. Урад Скоропадзкага хочэ супрацоўніцтва соцыалістаў.

КІЕЎ. Усеукранскі конгрэс земляробаў прыняў 29 красавіка рэзолюцію, жадаючы неадкладных крокаў дзеля адбудовы сельскай гаспадаркі. Рэзолюція называе скінуты ўрад няздольным да працы і пазбаўленым павагі і кажэ, што выбары ў устаноўчы сэйм, адбытые ў бурным часе грамадзкай вайны, не выяўляюць волі народу.

ВЕНА. З веры годных крыніц наказываюць, што часць чорнаморскага флота, выехаўшага нет ведама куды, вярнулася ў Одэссу і пакарылася новаму ураду.

ТОКІО (В.Т.Б.-Рэўтэр). Расейскіе ўласьці арэштавалі ў Курску японскага віцэ-консула і галаву японскага таварыства, вінавацючы іх у шпіёнстве.

КОНСТАНТЫНОПОЛЬ. На усходнім беразі Іордана ўсе атакі Англічан адбіты. Узяты палонные, некалькі кулемётаў і панцырны самаход.

КОНСТАНТЫНОПОЛЬ. Турэцкая дэлегація выехала ў Батум.

БЭРЛІН. Маршалак французскага парляманту ў апублікованай справаздачы кажэ, што Францію жажэ выміраньне нацыі. На 2 прыпадкі сьмерці прыходзіцца толькі 1 прыпадак урадзін. «Што нам гэта паможэ, калі мы абаронімся ад страшэннага наступленьня і праславім Францію на ўвесь сьвет, але пасьля пабеды акажэмся скінутымі з нашага сусьветнага палажэньня і ўчынім самагубства?»

БЭРЛІН. На прывітальную тэлеграму нямецкага торговага конгрэсу імператар паміж іншым адказаў:

„Ахвары меньнем і крывёй не павінны быць дарэмны. На гэта маюць роўнае права як гаспадары, так і іх работнікі.“

Гіндэнбург адказаў:

„Калі ўвесь нямецкі народ будзе стаяць разам, дык мы здабудзем такі мір, каторы дасьць новы расцьвет таргоўлі і прамышлднасьці.“

БЭРЛІН. У часі апошняга наступленьня мы захапілі ваенные паперы, ў каторых гаворыцца, што начальнікі павінны зьвертаць увагу сваіх салдатаў, што нельга спадзевацца хуткай помачы амэрыканцаў.

БАЗЭЛЬ. Новы прэзыдэнт Португаліі зьвярнуўся да саюзьнікаў с цыркулярнай нотай у справе ўчасьця ў вайне португальскіх войск. Ад пачатку студня на заходнім фронці не прыбывало новых португальскіх войск.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). Як блага асьвядомлэн амэрыканскі народ аб ваенных здарэньнях, відаць са знойдзенага у аднаго палоннага пісьма з 2 марца, ў якім гаворыцца дасло́ўна:

„Сягоньняшніе газэты наказываюць, што англічане ўзялі ў палон нямецкага насьледніка і 27.000 салдатаў.“

БЭРЛІН (В.Т.Б.). Рэўтэр кажэ, што Зээбрюгэ зачынено ад мора, і што нямецкіе падводные лодкі не маюць магчымасьці выхадзіць з Гэльголяндзкай затокі. З асьвядомленай крыніцы наказываюць, што гэтые весткі нязгодлівы с праўдай. Зносіны падводных лодак з морэм зусім свабодны.

ЛОНДОН (Рэўтэр). Кароль назначыў фэльдмаршалка Фрэнча лёрдам-намесьнікам Ірляндзіі, а Эдварда Шорта — статс-сэкрэтаром скарбу Ірляндзіі.

БЭРЛІН. **Урадова.** У паўночных водах ізноў затоплено 12.000 т.

БЭРЛІН. **Урадова.** 2.V. У паўночных водах затоплено ізноў 19.000 тонн.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). У Ірляндзкім моры і ля заходняга узьбярэжжа Англіі нашы падводные лодкі ізноў затапілі 37.000 тонн.

ВЕНА (В.Т.Б). На ўсенькім італьянскім фронці ад Юдікарыі да Адрыі значна узмацавалася баевая чыннасць.

ВЕНА (В.Т.Б.). 5.V. Артылерыйскіе бітвы на ўсенькім палудзенна-заходнім фронці трываюць далей.

РЫМ (Стэфані). Чэскіе і словацкіе войскі, організаваные ў Італіі, высланы ўжо на італьянскі ваенны тэатр.

Незалежная Беларусь.

+ Дэлегаты Рады Беларускай Народнай Рэспублікі, пасланые ў Кіеў дзеля перэгавораў з украінскім урадам, падалі народнаму міністру загранічных спраў Украінскай Народнай Рэспублікі гэткую заяву:

„Мы маемо ведамасьці, што ў межах Украінскай Народнай Рэспублікі утворэн корпус польскіх войск чыслом 15.000 душ. Ня лічучы сябе ў праве цікавіцца пытаньнем, якіе мэты мае гэта форміроўка, мы ня можэм не звярнуць увагі на той факт, што вельмі магчыма адпраўка паменёнага польскага корпуса ў межы Беларускай Народнай Рэспублікі (у Магілёўшчыну). Адпраўка гэта тым больш падобна да веры, што ў межах Магілёўскай губэрні знаходзіцца цяпер 1-шы корпус польскіх войск пад камандай генэрала Довбор-Мусьніцкага. Дзеля таго, што гэная бытнасць становіць страшэнны ціжар для насяленьня краю, і прымаючы пад увагу, што быцьцё польскіх войск у межах Беларускай Народнай Рэспублікі ёсць рэзультат прыпадковых акалічнасьцей і ў гэты момэнт ня можэ быць нічым апраўдано,—наш урад чыніць крокі, каб паменёные часьці былі магчыма хутчэй выведзены з Беларусі ў Польшчу, або распушчэны. Перш, чым будзе развязано пытаньне аб бытнасьці 1-га корпуса, у адпраўцы новых польскіх форміровак з меж Украінскай Народнай Рэспублікі ў Беларусь наш народ бачыць акт непрыхільнасьці і абіды для яго нацыональнай годнасьці. З гэтай прычыны маемо чэсць выказаць Вам, пане міністру загранічных спраў Украінскай Народнай Рэспублікі, нашу просьбу ўвайсьці у зносіны с камандай новасформаванага польскага корпуса у справе задач, якіх ён мае даходзіць, і ў кожным здарэньні выдаць загад, каб ні ў якім прыпадку не была дапушчэна адпраўка яго ў межы Беларускай Народнай Рэспублікі“.

+ Народны Сэкрэтарыат Беларускай Народнай Рэспублікі, разгледзіўшы рэфэрат старшыні свайго, Язэпа Варонкі, аб устанаўленьні *дзержаўнай печаці* Рэспублікі, аднадушна прыняў прэдлажэньне дакладчыка і зацьвярдзіў рысунак печаці, на якім паказана печаць беларуск.-літ. князя Міндаўча с пачатку XIII сталецьця (1242—1263). У сярэдзіне печаці—рысунак «Пагоні» на выпуклым квадратным орнамэнці са стара-беларускім узорам па бакох. Гунька на кані—у тры зубцы, а ня круглая. Навакол «Пагоні» ўкруг надпіс у стылю летапісей: «Боларуская Народная Рэспубліка».

Асобная камісія пры Народным Сэкрэтарыаце занімаецца цяпер справай аб устанаўленьні дзержаўнага штандару Рэспублікі.

+ Народны Сэкрэтарыат Беларускай Народнай Рэспублікі даручыў вядомаму знаўцу беларушчыны, прафэсару Украінскага Унівэрсытэту, М. Довнар-Запольскаму, магчыма хутчэйшае улажэньне спісу прафэсароў дзеля адкрыцьця ў Менску *гасударственага Беларускага Унівэрсытэту.* Прафэсар ужо апрацаваў падробны даклад аб гэтай справе і гэтымі днямі прыежджае ў Менск дзеля нарады з Народным Сэкрэтарыатам. Як наказывае праф. Довнар-Запольскі, заняць катэдры ў Беларускім Унівэрсытэці згодзіліся выдатные акадэмікі і прафэсары быўшых расейскіх унівэрсытэтаў у Кіеві, Варшаве, Дорпаце, а такжэ маскоўскіе і пецярбурскіе прафэсары.

+ Паводлуг думкі аднаго выдатнага беларускага палітычнага дзеяча, ў Менску будзе адкрыта асобная школа—*Беларуская Грамадзка-Навуковая Кольлегія,* каторая мае на мэці прыгатаваць дазнаных і сьвядомых у беларускіх справах працаўнікоў дзеля кіраваньня ладжэнымі беларускімі грамадзкімі і адміністрацыйнымі установамі. Поўны курс будзе трываць 2 месяцы. На першы курс будуць прынімацца асобы (бяз рожніцы пола), якіе скончылі прынамсі 6 класаў б. расейскіх сярэдніх школ. Плата за навуку за ўвесь курс—200 рублёў. Навука будзе адбывацца паводлуг спэцыяльнай сыстэмы (гутаркі і рэпэтыціі). Прайшоўшым курс навукі с пазваленьня Народнага Сэкрэтарыату будуць даваць атэстаты, каторые давацімуць некаторые правы і прывілеі пры паступленьні на службу ў урадовых установах Рэспублікі.

+ Адкрытые паводлуг думкі беларускай падкамісіі дзеля народнай прасьветы пры менскай сталічнай думе *Курсы Беларусазнаўства* (Захараўская вул. 43) развіваюцца вельмі ўдачна. На курсы запісалося ахвотнікаў шмат больш, чым можна было спадзевацца. У чысьле лектароў — выдатные беларускіе палітычные і культурные дзеячы, як А. Смоліч (народны сэкрэтар асьветы), Я. Варонка (старшыня Народнага Сэкрэтарыату), Я. Лёсік (рэдактар газэты «Вольная Беларусь»), прафэсар Масоніус, Ст. Ленкоўскі, Кодіс, Косьцевіч, Аўсянік ды іншые. Слухачы — самые рознародные: тут і людзі ўжо паджылые з унівэрсытэцкімі значкамі, і малаграматные дзяцюкі, і студэнты б. расейскіх вышэйшых школ, і гімназісты, і т. д. Паводлуг нацыональнасьці перэважываюць беларусы, а за імі йдуць па парадку: жыды, вялікарусы, палякі і украінцы.

Вільня, 7 мая 1918.

Творчая гасударственая работа беларускага ураду прынімае ўсё болей выразны характэр і кірунак. Работа гэта кіруецца перш за ўсё *да збудаваньня свае незалежнай дзержавы*, абнімаючы ўсе землі с пераважываючым беларускім насяленьнем старой і новай окупацыі, а так-жэ астаўшыеся яшчэ ў гэты момэнт пад большэвіцкім панаваньнем. Толькі стварыўшы сваё гасударства беларускі народ здалее наладзіць сабе ў ім такое жыцьцё, якога вымагаюць яго інтэрэсы, не агледаючыся, што і як робяць суседзі.

Статыстыка Беларусі паказвае, што беларусы на сваей зямлі сваей чысьленасьцю становяць пануючую націю. Число беларусаў, сярэднім лікам, вагаецца ўсюды ад 70 да 80 працэнтаў з выняткам нячысьленых ваколіц, дзе процэнт беларусаў — меншы. Гэтак, кажучы аб будучай Беларускай дзержаве, мы маем права глядзець на яе, як на *дзержаву нацыянальную*, каторая, само сабой, павінна забаспечыць усе культурна-нацыональные і палітычные правы нацыональным меншасьцям.

Па гэтай дарозі, як здаецца, і ідзе цяпер беларускі цэнтральны урад у Менску. Прынамсі аб гэтым сьведчыць вязанка ведамасьцей, якіе вышэй друкуюцца.

Беларускае правіцельства пры організаціі краёвага жыцьця на першым пляне стаўляе утварэньне такіх варункаў, пры каторых беларусы маглі бы прыняць найбольш чыннае учасьце ў будаваньні незалежнай Беларусі. Да гэтага вядзе перш за ўсё шырокая культурная работа і падгатоўка нацыональна сьвядомых грамадзкіх работнікаў.

Стары расейскі ўрад добра ведаў, што ён робіць, не пазваляючы адкрываць у нашым краю вышэйшых школ. Стараньні аб пазваленьне адкрыць у Менску хацябы сельска-гаспадарскі інстытут не дайшлі нічога: царскі ўрад ведаў, што сыны зямлі Беларускай, сабраўшыся разам дзеля падгатоўкі да служэньня свайму народу, бязспорна створаць цэнтр беларускай нацыональнай работы, і адгэтуль шырокай хваляй разліецца нацыональная сьвядомасьць па ўсей Беларусі.

Цяперашні беларускі ўрад, разумеючы, якую вагу для краю і для нацыональнай справы мае краёвы унівэрсытэт, працуе цяпер над тым, каб запоўніць нестачу яго ў Беларусі. Мы пераконаны, што адкрыцьце ў Менску гасударственага беларускага універсытэту—справа ўжо недалёкай будучыны. А тымчасам беларускіе ўласьці ў Менску вядуць сваю культурную работу ў тых межах, у якіх гэта магчыма: кіпіць праца на курсах беларусазнаўства, абеларушчываюцца крок за крокам народные школы, прытулкі і т. д, у Слуцку і Буцлаві адкрыты беларускіе гімназіі, і йдзе падгатоўка пашырэньня гэтай работы на ўсю Беларусь. А побач з гэтым організуецца беларуская грамадзянска навуковая кольлегія, якая мае ў кароткі час прыгатаўляць да творчай гасударственай работы на правінціі патрэбнае число людзей.

Нельга прайсьці моўчкі міма гэтай работы. Лішне глыбока, лішне крэпка ўеліся ў наш народ—у яго больш інтэлігентные слаі – чужацкіе наплывы. І калі Беларусь мае быць спраўдзі беларускай, калі яна мае стацца нашай нацыональнай дзержавай, дык перш за ўсё яна павінна пазбыцца гэтых наплываў. А найлепшы способ да гэтага—*развіваньне і узмацовываньне беларускай нацыональнай сьвядомасьці і тварэньне сваіх беларускіх культурных цэннасьцей*. Інача кажучы — творчая беларуская культурная работа, якую, як відаць, беларускі ўрад і стаўляе цяпер на першым мейсцы.

Гэта мы павінны шчыра прывітаць. Формы палітычнага быту кожнага народу — рэч зьменная. Нязьменным астаецца толькі сам жывы народ. А раз народ будзе жыць, будзе станавіць сьвядомую, організованую, крэпкую сілу, дык і форма палітычнага ладу будзе выплываць не с прыпадковых акалічнасьцей, а с сапраўдных патрэб народу, да якіх і дапасуецца акуратна.

Спозьнены жаль.

Яшчэ мінулы нумэр „Гомана“ са стацьцёй „Сны аб вялікай Польшчы“ ня выйшаў быў у сьвет, калі ў № 110 газэты „Dziennik Polski“ (друкаванай ў Чэнстахове) мы прачыталі поўнае пацьверджэньне ўсіх робленых на страніцах нашай газэты закідаў палякам. І пацьверджэньне гэтае пісано самімі палякам !

Вось, дослоўна, што пішэ ў паменёнай польскай газэце п *Spectator*:

„Аднэй з найбольш неадкладных задач польскай палітыкі павінно быць завядзеньне прыязных зносін з народамі, каторые паўсталі цяпер дзеля дзержаўнага жыцьця на заходніх акраінах б. расейскай імперыі, каб гэтак разбіць абасобленасць, у якой мы цяпер апынуліся. У гэтых адносінах мы за час вайны нічога не здабылі, не пасунуліся ні кроку ўпярод. С прычыны утраты палітычнага розуму Польшча не здолела стануць на вышыні сваей гасударственай традыціі і дапусьціла, што здарэньні падзялі яе: Літва, Ліфляндзія, Беларусь, Украіна організуецца дзеля палітычнага жыцьця, якое нічым не зьвязано с польскай палітычнай мысьлю.

„У пачатку вайны утварылася „Ліга інародцаў Расеі“; за маршалка яе быў выбран паляк, п. Лэмпіцкі; у чэрвені 1916 г. у Лёзанне адбыўся „конгрэсс народаў“, каторы быў праўдзівай маніфэстацией у чэсць Польшчы; на гэтым конгрэссе з вуст прэдстаўніка Літвы (барона Роппа) выйшлі словы: «Ніхай Польшча, гэты ключ да будучыны, йдзе ўпярод; мы пойдзем у сьлед за ей!“ Інародцы Расеі хацелі бачыць у Польшчы свайго павадыра; але мы гэтага момэнту ня выкарысталі. Праз дзіўную фанабэрыстасць мы не прыбліжыліся ані да Літвы, ані да Украіны, ані да Беларусі; затое напаміналі ім усьцяж аб нашай культурнай вышэйшасьці, аб нашых для іх цывілізацыйных заслугах.

„Цяпер усе гэтые народы, нікога не выключаючы, плацяць нам за гэта яўнай непрыязьню, каторая прынімае проста карыкатурные формы. Напр., надоўна літвін п. Scheynius выступіў у швэдзкай газэце «Stockholms Tidningen» з заявай: „Літвіны ведаюць, што ніводзін народ у Эуропе не здалее ўчыніць такога гвалту над слабейшым суседам, як палякі“. Нават прыхільны да палякоў дэпутат нямецкага парлямэнту Фр. Науман мае падазрэньне аб варожых адносінах нашых да літвіноў і ў апошнім нумэры свае часопісі „Mittel-Europa“ высказывае думку, што „с польскай стораны трэба ждаць пратэсту проці апавешчэньня незалежнасьці Літвы“.

«Вытварыўшаеся палажэньне трэба цяпер прынцыпіальна выясьніць; мы павінны выказаць многа выразуменьня і такту, каб у мысьль супольных інтэрэсаў, гістарычнай традыціі і вымог сучаснага момэнту паставіць абапольные адносіны на здаровых асновах. Дрэнна служаць справе згоды польскіе газэты (напр. „Głos“), каторые вельмі востра і непрымірыма выступаюць проці розных, звычайна неабосновaных, дамаганьняў літоўскіх і украінскіх газэт. Гэтак толькі паглыбляецца нацыональная барацьба, каторая ўсім нам: палякам, літвіном, украінцам і беларусам — робіць толькі шкоду, а карыстаюць з яе чужые“.

Так пішэ п. «Spektator». І, здаецца, пішэ шчыра. Але падобные словы маглібы мець нейкую вагу толькі тады, калі б былі сказаны ў належны момэнт. Момэнт гэты, як кажэ аўтар стацьці, мінуў, — і, здаецца, мінуў безпаворотна. Вярнуць жэ яго нельга. І жаль п. Spectator'а — дарэмны, бо спозьнены; ён толькі пацьверджае старую, але гэткую справядлівую прыказку: «mądry polak po szkodzie» (— паляк разумны *пасьля* шкоды).

І. М.

Англіцкіе грошы.

Усучаснай вайне ідзе барацьба ня толькі аружных сіл, ня толькі тэхнікі, але і грошы. Дзе не далетаюць кулі, там могуць дакаціцца круглые манэты і зрабіць ня менш шкоды ворагу, чым бомбы і гранаты..

Польская газэта „Dzien. Polski“ з 28.IV. 1918 апісывае, як пры помачы грошы працавала праз увесь час у Польшчы Англія.

Максім Гарэцкі.

АНТОН.

(Абразцы жыцьця).

(Глядзі «Гоман» № 36).

XIV.

> І калі ў рэторці наўчонага будзе пачынацца чэлавецкае жыцьцё — душа астанецца сьлепа аж да сьмерці свайго цела... а можэ і па сьмерці яго...

Мутны, прахаладаўшы Няпро плескаўся... Лайбы лезьлі на бераг, крычалі лайбашнікі хрыпата... А пазадзі, у горадзі, на гарэ званілі, а гул горада заціхаў патроху... Круціўся з дрэва пажоўклы лісьцік, на лагу скублі дзьве лахматые, бурая і нейкай масьці, каровы, агледаліся на лес. А за логам шчэ нейкіе жыдоўскіе, мешчанскіе хаты, каршмы міналіся... Абмоклы сад, правідны, згалеў многа; за паломаным тынам, пад дулькаю, на мокрай траве — дулькі, што самі зваліліся...

Хлопчыкі с торбамі с кніжкамі...

Сівы дзед — мешчанін пад рэзвінамі с трэсянай саломаю ідзець ступою, піпку сьсець...

Сонцэ бліснуло!.. Цямнеіць... ізноў блісьніць.

Пустые гародні... капуста шчэ вун стаіць ля рэчкі. Калюгі... фаэтон з боку на бок гутаіцца...

Гай, домікі, сад, палі... за вісокім тынам вялікі дом.

— Аткуль вык? Сабаччы?..

— Жаноцкі ў домі...

Вароты... Палісаднік. Двор. На кінутым бульбоўніку і бацьвішчы блішчыць раса. Кветкі памерзлые, рута, мята..

— Вот іх...

Па сьцежачцы, па кругу ходзюць у доўгіх шэрых сьвітках, жупанах чэлавецкіе падобы, даўгаполые, паходжые..

Ідзець, ідзець — баўцаль! рукою, пашоў.. махіль! галавою... Балмочыць... цішэіць.. бубніць. Кручэные воўцы.

Жорсткі па вачох сторожы с пруцінаю за імі і назіраіць.

НЕЙКІ (чорны, вус абголен, вус другі адрос; азірнуўся на прыезджых, рот разьзявіў страшэнна шырока). О по-чы!! О-по-чы! Чэла-век залез ў ге-е э!-нну!

ДРУГІ. Кажу тое куды я... б'ешся ці на што уцехай ад цябе туды хлебца... А конь брык, ніхай сабе ён галава... а мне без вушэй... Пажалюся...

ГРОЗНЫ. А юс у пуню! Дзе-дзе-дзе!.. Дзюшка, дзюшка, дзюшка! А выць!! Ць, ць, ць!..

МАЛАДАЯ (бела-бела, вочы вялікіе, масьляные, чорные і пустые, губы чырвоны, як рожа чырвона). Мо-ой лю-бы, лю лю-лю-бы... Ненаглядны мой! Прыдзіш? Праўда, прыдзішь? Смутна мне і млосна на сэрцы, пры-ы-дзі-і... (выхапіла с-пад шэрага капшука чорные, цяжкіе валасы). Прыгожынькі мой!

НЕХТА (праз рашотку у вакно). Воскрэсенія дзень, прасьвяцімся, людзіе! Пасха Господня, Пас... (вакно грукнуло і зачынілося)

АДЗІН. Мэ-э... гу-гу у... (плачыць, трэць вочы кулакамі гразнымі, чорнымі) Авой! Авэк! (высулупіў незнаёмым язык доўгі і тоўсты).

ДОКТАР. Домна Жабанёнкава... Так... Усю гісторыю добра ведаю... Зьбіраіце матэр'ялы?

БЕЛАРУСКІ АУТОР. Зьбіраю, а больш так, як кажыцца, пазнаёміцца... цікавасць...

ДОКТАР. А я працую над другім... Вашмосць пэўне чулі, як чатыры гады назад мужыкі забілі дзіцёначка быццым народжэннага антыхрыста... Працэс цікавы, усе псіхіатры і экспэрты разьдзяліліся.. Маю вялікі шмат матэр'ялу... І цікава, да чаго прыбіўся, вечарком раскажу і пакажу... Убачыце псіхіку беларуса... У Магілёўшчыне было...

БЕЛАРУСКІ АУТОР. Ведаю... відзіў і „прарока“, з яго пачалося там... (ня хочэ далі гаварыць і нарвуіцца ад гулу сігоў у праходзі і зыкуў асобных камерах за мурам). Домна—ціхая?

ДОКТАР. Ціхая, але часам б'ецца... шалеіць... Ад непамернай сэрдэчнай нуды; і нуда яе паступова большаіць пры кождым абурэньню мімавольных і хваравітых успамінаў таго, с чаго пачалося...

Сягоньня якраз падходзіць часіна... Другая квадра... Пасадзілі у асобны...

СТОРАЖ. Атчыняць, пане?

ДОКТАР. Атчыняй... Атступіце.. „Грук, грук, грук!“ Домна! Домна! Даведацца цябе прышлі, не клапаці, не тужы...

ДОМНА. Аэй.. снедаць знайшлі... аэй... не хачу... позны палудзень пад вечар... бягу я... аэй.. торбу к горбу... аауй.. Стужкі на шы.. прыбраліся усі дзеўкі... і на кірмаш... я хоць галавою аб сьценку... аэй... Сьвёкар... ён... За папом едзьце.. А ямку не глыбокую... Ды калі ж я не хачу... аэй... не дам, ні чэпайце... аэй, ня рушце мяне... баліць горла... аэй... у ручкі, у ножкі пацалую, не адрэзайце галаву... аэй... ня рушце вы мяне... а галовачка мая бедная... Ы-ы... (кідаіцца).

ДОКТАР. Домна, Домна, ні тужы.... (глядзіць на яе).

БЕЛАРУСКІ АУТОР. У-ух!.. (уздыхаіць).

«Пропаганда коаліціі (Англіі) ідзе да нас са Швэйцарыі і са Швэціі; як здаецца, у Штокгольме ёсць спэцыяльнае англіцка-францускае бюро дзеля вядзеньня яе. Безпасрэдна устанавіць вядзеньне агітаціі — цяжка; аднак, аб ей можна судзіць, стаўляючы побач розные факты. Гэтак, напр., аслабленьне ў Польшчы настраеньня, прыхільнага да тварэньня арміі, зыходзілося с прыездамі са Швэйцарыі або Швэціі некаторых асоб або с прысылкай адтуль інструкцій; цікаўна адзначыць такжэ акалічнасць, што акція проці організаціі войска мела ў нас вялікіе грошы. Паводлуг справаздачы асоб, вярнуўшыхся з Расеі, ў рукі „народовай дэмокраціі“ на эміграціі паступалі з расейскай гасударственай казны і коаліціі надта вялікіе суммы на вядзеньне пропаганды проці немцаў між уцекачамі і ў польскіх вайсковых часьцях. Часць гэтых грошы, як апаведалі эмісары «народовай дэмокраціі», ішла такжэ ў Польшчу дзеля шырэньня тамака падобнай агітаціі».

На новые напевы.

Агульны тон маладой беларускай літэратуры — тон сумны, жалобны.

Зусім, як у народных песьнях нашых, дзе пануе сум, туга, жаль. Ня дзіва: ўсё гэта — адгалоскі таго жыцьця, якое доля судзіла нашаму народу, жыцьця цяжкога, пакутнага.

Песьняры зачэплялі весялейшые струны адно тады, як апевалі вечнае хараство прыроды. Каліж зьвярталі свае вочы да спраў штодзенных, горэч і жаль напаўнялі іх душы і праходзілі чырвонай ніткай у іх песьнях.

Толькі ад часу да часу будзіўся ў іх гнеў на тых, хто закаваў народ Беларускі ў няволю, — і ў гарачых словах звалі яны нашых гаротнікаў да барацьбы з адвечнымі ворамі. А ў песьнях аб волі выяўляўся вялікі размах і сіла народу, каторы пад цяжкім ярмом нікколі не перэставаў сьніць аб свабодзі.

Сусьветная вайна прынесла беларусам новые цяжары. Яшчэ больш распаношыўся зьдек чужынцаў над нашым народам. Усе праявы нацыянальнай самабытнасьці беларусаў тушыліся расейскай ваеннай дыктатурай. А пад той жэ час дзесяткі тысяч сыноў Беларусі касіла сьмерць на палёх бітв, і вёскі і мястэчкі беларускіе абярталіся ў кучы грузу..

Сьмерць, кроў, голад, руіна...

Не было скуль браць ясных тонаў. Затое страшэнствы вайны давалі багата яркіх тэм і абразоў, — і гэтак тварыўся новы пэрыод у беларускай паэзіі: пэрыод ваенны.

Чырванюткая кроў, чэлавечая кроў!
Разліваешся ты па зямліцы
Ад пачатку людзей, ад пачатку вякоў
Ад граніцы яе да граніцы.

Не шкадуюць цябе, неашчадна ліюць,
Бытцым ты і не варта нічога.
Па калені ў табе пасуваюцца, йдуць,
А куды?... Без адказу дарога.

За дабро, дзеля зла праліваюць цябе,
Дзеля крыўды і скрыўджэнай праўды,
Дзеля новых багоў, што стаўляюць сабе,
Дзеля старых, забытых запраўды.

І здаецца: ніхай прабягуць, пралятуць
Вякі цэлые братняе згоды,
А ня высахнеш ты, будзеш чэмерам труць
Кожнай радасьці людзкае ўсходы ..

Гэтак пісаў у 1915 гаду Алесь Гарун, закінуты маскалямі ажно у Бодайбо (ў Сібір), адкуль толькі здалёк бачыў вайну. І гэта — характэрна для ўсяе паэзіі ваеннага часу.

Расейская рэвалюція дае новые напевы.

Вайна ўжо перэстае вызываць жуду і безнадзейнасць.

...Надыдзе збаўленьне, замоўкнуць гарматы,
Ізноў адпачынем душой.

І сонцэ прагляне сьвятлістым праменьнем
Над змучэнай нашай зямлёй.
Уцішым боль сэрца, загоім мы раны
І сьмела зірнем на прастор;
К жыцьцю тады новаму мы уваскрэсьнем,
Душой узнясемся да зор!

— піша Янук Журба (верш «У час вайны» — «Б. Р.») ў канцы 1917 г.

А той самы Алесь Гарун, верш каторага с 1915 г. мы вышэй падалі, праз два гады піша:

Досыць было панаваньня
Квотнікаў злых, макляроў!
Досыць для нас гараваньня, —
Новых паклічэм майстроў.

Мусім народ абудзіці,
Голасна мусім пазваць: .
Гэй, хто работнік, хадзіце
Новы ўсім лад будаваць!

Будуць для ўсіх там палацы,
Стане на ўсіх там цепла
У панстве братэрства і працы,
Вольнасьці, хлеба й сьветла!

І ў тон яму кліча Л. Родзевіч:

Дыкжэ годзі мадзець, братцы:
Кіньма словы — ўсе да працы!
Край заве нас! Косьці зложым,
Але ліха зможэн, зможэн!

Але старые сумные напевы — напевы жальбы і пакуты так крэпка ўеліся ў душу народную, што ані рэвалюція, ані будаваньне вольнай і незалежнай будучыны не здалелі іх звясьці. І вось на страніцах „Вольнай Беларусі“, якая павінна зваць да дзела, да жыцьця, сустрэчаем одгукі мінулых лет, калі не было у нас ні воднага яснага праменьня. А. Сумны («Песьня», «На плач мяне зьбірае»), А. З. («Родная вёска», «Родная сяліба»), ды нават Якуб Колас («Поле») не здалелі вызваліцца ад агульнага тону беларускай народнай паэзіі.

Наша маладая паэзія — паэзія народу, каторы паўстае да новага, вольнага жыцьця, не павінна адставаць ад жыцьця. Наадварот: яна павінна прарочым словам абвешчаць тую будучыну, да якой рвецца народ усей сваей душой, усемі сваімі сіламі. Яна павінна адбіваць гэтые вялікіе парывы, што агарнулі і паднялі на ногі мільёны сыноў Беларусі, што з распыленых, параскіданых па глухіх кутох безпраўных гаротнікаў творАць націю. І наша новая паэзія павінна вычуваць і адтвараць душу гэтага новага жывога твору, павінна з народнай стацца паэзіей **нацыянальнай**.

Антон Новіна.

У Вільні і ваколіцах.

× **Падданые Літвы і Курляндзіі.** Пасьля апавешчэньня Курляндзіі і Літвы незалежнымі дзержавамі глаўнакамандуючый на ўсходзі загадаў, каб ва ўсіх дакумэнтах жыхараў гэтых зямель было ўпісано іх падданства: курляндзкае, або літоўскае.

× **IX міліцыйны цыркул** ад 1 мая злучэн с III. У памяшчэньні IX цыркулу у Зьвярынцы знаходзіцца цяпер міліцыйная варта.

× **Тэмпэратура.** Найвышэйшая і найніжэйшая тэмпэратура за апошніе дні была (па Цэльсію):

	найвыш.	найніж.
2 — 3	+ 16,°	+ 2,4°
3 — 4	+ 16,0°	+ 2,5°
4 — 5	+ 9,5°	+ 1,3°
5 — 6	+ 11,6°	+ 5,5°

З усяго Краю.

Са Случчыны.

«Dziennik Wileński» друкуе ў № 103 аповесць п. А. Таргонскага аб большэвіцкіх рабунках двароў у Слуцкім павеці.

Аказваецца, што ў большэвіцкіх рабунках прынімалі учасьце ня толькі акалічные беларускіе селяне, але і палякі — высяленцы с Польшчы («w rabunku brali wszędzie udział wygnańcy z Królestwa»).

РЫГА. Тут ідзе работа дзеля адкрыцьця ў восені рыжскай палітэхнікі. Пакуль што адкрываюцца аддзелы: архітэктурны, агрономічны і торговы. Навуковые пляны прыраўновываюцца да плянаў навукі ў вышэйшых школах Нямеччыны.

ДОРПАТ. Палкоўнік Поль назначэн за граданачальніка Дорпату.

ДОКТАР. Што вы? Ну як? Не угледайцеся так, яна баіцца пільнага пагляду...

БЕЛАРУСКІ АУТОР. Горка глядзець, доктар! Худая, абадраная, зьбітая, чорная — ух... Ці варта чэлавеку радзіцца, каб жыць?..

ДОКТАР. Вы мяне, дзядзьку хворых, дзівіце... Але гэта з непрывычкі... Не варта, пане дабрадзею, радзіцца на хваробу, а радзіцца на добрае жыцьцё гатоў сто раз радзіцца.

БЕЛАРУСКІ АУТОР. Пойдзім... Цяжка... (пашлі, сторож зачыняіць) Добра, доктар, вы знаіце гісторыю Домны: толькі праца і мукі, мукі і праца, гора, ні аткуль сьвету, радасьці, урэшці гэткае нешчасьце, як для маткі і жонкі, і.. і на канец Бог адабраў розум... За што? За якіе грахі? Страшна...

ДОКТАР. За што? Ды я і не дапушчаю тут гэткага пытаньня. Ня можна тут пытацца,—за што? Ні завошто! Законы матэрыі, ці тое, што вы гукаіце Богам, ідуць сваім парадкам, адно выходзіць з другога і родзіць трэцьцяе, і толькі. У іх німа мук, дабра ці зла, — гэта ёсць толькі у людзей. А ўжо віна людзкая, чаму ня содзюць у турмы п'янюг, чаму падзяліліся на паноў і сьмердаў, чаму не атручаюць безнадзейна хворых, а давюць лепшых і здаравейшых, чаму гадуюць у дзяцей гэткі сьветапагляд, што тые, вырасшы, робюць самагубства...

БЕЛАРУСКІ АУТОР. Ах, не, доктар... На што ж тые законы вашы далі чэлавеку разуменьне сваей сьлепаты... А што вы думаіце? Можэ гэта разуменьне і натварыла бяды з Антонам, мужам Домны, і яе пакалечыло наўсёды... А?

ДОКТАР. Я вас не разумею. Я прызнаю фізіологію толькі. Дрэнна мне — значыцца арганізм мой папсуваўся, нуда ў мяне — значыцца жывот мой не варыць добра, і ў целі аттаго нешта ну як бы засурылося, гэта адбіваіцца на нэрвах, і ўсё. Душа? Я не разумею... Есць мозг... А так, па вашаму, праўда: калі ёсць нейкі дух і ён несьмяротны, ён не павінен псувацца, а чаго ж ён папсуваўся у Домны? Дзеля яе німа ўжо таго сьвету, бо дух яе папсуваўся, і я, як доктар, кажу—папсуваўся наўсёды, яна не паправіцца; каб пазваляў закон, я атруціў ба яе...

БЕЛАРУСКІ АУТОР. А Антон? Ня ўжо ж мукі яго, самагубства яго — не драма чэлавецкага духа, а ненармальны выпадак, бо целу было дрэнна? А мукі сытых?

ДОКТАР. І сыты хвараіць, бо арганізм папсуваўся... Ніякай вышэйшай маркоты сусьветнай німа!

БЕЛАРУСКІ АУТОР. Значыць — ўсё роўна... Значыць—рай на зямле, калі знойдуць райскіе законы жыцьця целу... І зробюць мажлівым гэта жыцьцё на зямле... Рай, калі усе сьвіньнямі сытымі на зямле будуць?..

ДОКТАР. Усё роўна, але жыцьцё розума, не душы, не, жыцьцё розума будзіць датуль, дакуль жыцьцё цела, і яно патрэбна для цэла...

БЕЛАРУСКІ АУТОР. Лепш памерці, чымся жыць „вумнай“ жывёлінай.

ДОКТАР. Лепі быць здаровым чэлавекам, чымся нейкай пакалечэнай падобай здаровага чэлавека...

БЕЛАРУСКІ АУТОР (думаіць). І, і, мілы, любы доктар, жыць?

ДОКТАР. Жыць... А што напалавіну памёрла, ніхай саўсім памрэць... — — — — — — — — — — — Толькі, не, гэта я пагарачыўся—і тое, што напалавіну да сьмерці дайшло.. маіць жыць, бо хто ведае... будзе шчэ здарова... пачанець жыць...

БЕЛАРУСКІ АУТАР. Жыць яно маіць, бо можэ яно толькі здавалося такім.. такім не жыцьцёвым... (павясялелі).

XV.

— Як выйду за гай, як зірну ў свой край, затужуся я, зажуруся я... — пела мне дзядзіна мая, маленькаму.

Пела тужліва, але з надзеяй і верай і слухаў ба яе, слухаў... Мне было добра, добра каля дзядзінкі Хрысьцёны.,.

* * *

Гады мае, гады! На якім каню дагнаць вас у полі шырокім, за дуброваю зялёнай?...

* * *

Песьні мае, песьні душы маей, песьні без надзеі, бяз веры...

Мінулося!

Сьцюдзёна мне было, жуда мяне жудзіла... там.. у жыцьці... Бо я забыўся быў, як пела сьляпенькая дзядзіна мая...

І вот — жыць!

Схадзіў я на паклон крыжу твайму пахіламу, Антоне, пасядзеў пад бярозкаю шумна-ціхаю, падзівіўся на край родны беларускі і

— Жыць!

Вечны спакой табе, Антоне, і табе, Іваньку!

Я цьвёрда стаю.. Расьцець нешта непамернае ва мне... Павадыры! Гдзе вы? Браты сястрычкі, ідзіце за мною. Дзядзінка! Выстагнаўся твой пляменнік.

— Жыць!

22.II. 1914 г.

(Канец).

ВЕСТКІ З РАСЕІ.

Аб нямецкіх палонных.

«Kowroer Ztg.» друкуе гэткую тэлеграму П. Т. А. з Масквы з 26 красавіка:

Народны камісарыят дзеля загранічных спраў атрымаў ад нямецкага ураду гэткую радіо-тэлеграму с подпісам намочніка статс сэкрэтара фон дэм Буша:

„Паводлуг атрыманых намі веры годных вестак між ваенна-палоннымі паадкрываліся рэволюцыйные камітэты, якіе маняцца прадаваць дзеля зраўнаваньня палажэньня афіцэраў і салдатаў. У Омску, Томску і Кацярынбургу гэта — праверэны факт. У Омску гэткі камітэт пастанавіў недапускаць шыбкага павароту палонных; часць членаў яго занімае вагзал на чыгунцы і, творучы аружные дружыны, мае на мэці задзержываць прыбываючые з усходу транспорты палонных. Далей, у Маскве бытцым то адбудзецца конгрэс ваенна-палонных з усіх табораў для палонных, каб учыніць падобные крокі.

«З гэтай прычыны нямецкі ўрад звертаецца да расейскага з гэткімі неадкладнымі дамаганьнямі:

1) Усе палонные ў Омску павінны быць зараз жэ абязброены, і расейскі ўрад павінен у гэным месьці дзержаць сваё войска, каб у будучыне тамака не здарылося больш нічога падобнага.

2) Агульнае кіраўніцтва таборамі для ваенна-палонных павінно перайсьці ў рукі расейскае ўласьці — ў першы чарод у Омску і Кацярынбургу, пакуль туды не здалее прыехаць нямецкая камісія.

3) Палонных немцаў і аўстрыякаў трэба дзержаць асобна.

4) Афіцэрам павінны быць вернены іх правы.

5) Жалезна-дарожны вагзал у Омску павінен быць заняты зноў урадовым войскам, каторае будзе адказываць за вольны праезд транспортаў ваенных і цывільных палонных, едучых з усходняга і сярэдняга Сібіру.

6) Забараняецца сазываць такіе конгрэсы, як бытцым то адбудзецца у Маскве, — с тым, каб усе палонные маглібы вярнуцца дамоў без прашкод.

«Нямецкі ўрад жджэ ад расейскага ураду павядомленьня, што паменёные пункты споўнены згодне з высказанымі пагдядамі».

БЭРЛІН (В.Т.Б.). 4 V. Расейск камісар дзеля загранічных спраў, Чычэрын, паслаў французкаму ураду іскровую тэлеграму, ў каторай між іншым гаворыцца:

„Расейскі ўрад, ня гледзячы на зьнішчэньне Расеі, ня можа дапусьціць, каб чужыніцы мешаліся ў унутрэные справы Расеі і грабілі адарваць ад яе часць зямлі. Японская высадка ў Владывастоку - гэта акт марскога грабежства, проці каторага Расея будзе бароніца ўсемі спосабамі. Яна пратэстуе проці спроб французскага пасла перайначыць гэты крок Японіі і трэбуе, каб расейскі пасол у Францыі вярнуўся назад“.

МАСКВА. „Утро Россіи“ паказывае с Токіо, што між Англіей і Японіей зроблена новая тайная умова, каторая дае японцам поўную свабоду ў яе палітыцэ на Далёкім Усходзі.

ФІНЛЯНДЗІЯ.

КОПЭНГАГА. Вялікіе расейскіе сілы сабраны на поўначы ад Пецябурга. Расейскіе пагранічные войскі, нарушаючы нэўтральнасць, абстрэліваюць фінляндцаў.

Украіна.

КІЕУ (В.Т.Б.). 2 V. У Кіеві 29 красавіка адбыўся сход некалькіх тысяч селян, на каторым было высказано незадавольства палітыкай украінскай рады. Было высказано дамаганьне адстаўкі ураду, роспуска цэнтральнай рады, забароны сазыву на 12 мая устаноўчага сайму і адрачэньня ад соцыялізацыі зямлі. Генэрал Скоропадскій, каторы ў часе вайны камандаваў конн й дывізіей, патомак даўных украінскіх гэтманаў, абвяўлен гэтманам. У гэтманскім мундзіры, з вялікай світай, ён праехаў праз вуліцы Кіева на пляц перад сабор м, дзе яго урачыста втало духавенства. Пераварот адбыўся бліза без ніякага пралівіцця крыв. Нават дзень 1 мая на ўсім краю прайшоў спакойна. Левые элемэнты ўжо пачалі перагаворы з новым урадам у справе пашырэньня яго. Пераварот становіць рэзультат незадавольства селян, якіе маюць зямлю, соцыялістычнымі тэорыямі рады. Новы ўрад адзначываe свае національно-украінскіе тэндэнціі.

БЭРЛІН (В.Т.Б.) 4.V. Галўная Камісія Рэйхстагу. Віцэ канцлер Паер здаў спр ву аб палажэньні на Украіне, кажучы між іншым:

„С прычыны таго, што украінская рада не раб ла ніякіх крокаў, каб споўніць св е абязацельства дастаўкі нам спажыўных прадуктаў, мы былі прымушаны самі узяцца за гэта. Гэта к вызвало незадовольства ў старане. Пераварот на Украіне не мае нічога супольнага з нямецкімі ўласьцямі. Гэта чыста украінская ўнутрэная справа. Украінская рада збудавала Украінскую дзержаву. Гэта яе гістарычная заслуга. Аднак, яе павага ў апошніх часах шмат паменшала. Прыхільнасць да комуністычных тэорый вызвала незадовольства у селян уласьнікаў. Па загаду імперскага канцлера ўчыне ны крокі, каб надалей з-гады ваенный уласьці выдаваліся толькі пасьля згоды нямецкага пасла. Арэшт членаў украінскай рады, замешаных да змовы проці нямецк х уласьцей, адбыўся на заседаньні рады проці жаданьня фэльдмаршалк Эйхгорна, ды гэта вызвало вялікае абурэньне грамадзянства. Адпавядаючый за гэта камандант места звольнен са службы за самавольства. Фэльдмаршальк Эйхгорн высказаў з гэтай прычыны свой жаль у пісьмах міністру-прэзідэнту і старшыні рады.

Новы ўрад высказаў сваю згоду на ўвядзеньне нямецкіх ваенные суды. Новы ўрад дзержыцца таго пагляду, што вялікая зямельная уласнасць павінна быць скасавана, але толькі ў форме законнага адбіраньня за платy. Новы ўрад будзе дэмократычны, але ад бытцам ураду рожніца тым, што ён прызнаець права уласнасьці.

КІЕУ. Новы украінскі ўрад выпусьціў адозву гэтмэна Скоропадскага, ў каторай між іншым гаворыцца:

„Стары ўрад аказаўся нездольным вярнуць лад. За свой ратунак украінская дзержава павінна быць удзячна магутнай паддзержцы цэнтральных дзержаў. Новы ўрад абяцуе вярнуць права уласнасьці і ўчыніць крокі дзеля перадачы вялікімі землеўласьнікамі іх зямлі селянам за належную плату. Правы работнікаў будуць забаспечаны. Конституція Украіны будзе апіраца на новых законах. Гэтману прыналежыць уся урадовая уласьць; ён назначае міністраў. Гэтман кіруе загранічнай палітыкай; ён жэ найвышэйшы начальнік арміі і флота. Праваслаўная царква лічыцца урадовай; аднак, усе веры маюць роўные правы. Права уласнасьці — сьвята. Прымусова адбіраць можа толькі гасударственная ўласьць дый толькі за поўную аплату. Забаспечываецца свабода слова, друку і сходаў. Устанаўляецца пастаянны найвышэйшы суд, членаў каторага назначаець гэтман.

БЭРЛІН. Урадова. Мешаные камісіі с прадстаўнікаў Украіны і цэнтральных дзержаў пачалі работу дзеля споўненьня абязацельства Украіны даставіць Нямеччыне і Аўстрыі лішак яе прадуктаў. У розных пунктах Украіны звезено ўжо 6 мільёнаў пудоў дзеля высылкі. Значные партыі ўжо высланы за граніцу; за апошніе дні прайшло ўжо 1200 вагонаў.

Аднак споўненьне да канца узятых на сябе Украінай абязацельств залежыць ад будучага палітычнага палажэньня на Украіне і ад правознай здольнасьці яе чыгунак.

З усяго сьвету.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). Прускі сэйм. Другое чытаньне праекту закона аб выбарах.

Віцэ-прэзідэнт прускага міністэрства Фрыдбэрг заяўляе:

Прускі ўрад можа быць прымушон распусьціць сэйм і назначыць новые выбары. Аканчацельную пастанову ён прыме пры трэйцім чытаньні. Ен усё яшчэ мае надзею, што ўдасца дайсьці угоды.

Пры галасаваньні паадзіночных пунктаў праекту закона предлажэньне соцыяліста Браўна, каб права выбараў было дадзено кожнаму прускаму паддананму больш 20 гадоў бяз рожніцы пола, адкінуто.

§ 1 прынімаецца згодне с прэдлажэньнем камісіі. § 3 аб падачы кожным чалавекам толькі аднаго голасу, як таго жадало правіцельства, адкінут. Перавагай 232 галасоў проці 183 пры 4 устрымаўшыхся прынімаецца прадложэны камісіей тэкст § 3 аб падачы больш аднаго голаса некаторымі групамі выбаршчыкаў. Урадовы праект аб роўнасьці для усіх выбарнага права гэтак адкінут.

ШТОКГОЛЬМ. З Лёндона паказываюць, што здароўе Львейда Джорджа пагоршылося, і дактары загадываюць яму адпачынь.

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкіе апавешчаньня:

3.V. Заходні тэатр.

На полі баталіі на паадзіночных месцох сільны агонь артылерыі. На поўдні ад Віле Брэтонэ і на заходнім берагі Авр адкінуты контратакай атакі ворагаў, ды пры гэтым узяты палонные. У іншых месцох — ажыўленые разведкі.

На лётарынгскім фронці чынныя ворагаў узмацаваліся.

Усход.

Украіна. На лініі Кацерынаслаў-Харкаў мы ўваблілі ў ваколіцы Донца. На узьбярэжжы Азоўскага мора мы занялі Таганрог.

4.V. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскага і нямецкага Наследніка: Чыннасць артылерыі крапчэла ў начы на чысьленых адрэзках. У ваколіцах Кэмэля і наабапал Авр яна дайшла сягоньня раніцай вялікай сілы. Пры Арра адбіто англіцкае наступленьне. Пад Вэрдэнам—артылерыйскі агонь.

Фронт Альбрэхта Вюртэмбэрскага: Разведкі ворагаў на фронці Лётарынгіі. У лесі Пару а і на заходзі ад Бдямон артылерыйская бітва узмацавалася пасьля абеду.

Мы зьбілі 25 варожых самалётаў і 2 прывязные лятучые шары.

Усход

Фінляндзія: Палудзенна-заходняя Фінляндзія ачышчэна ад ворагаў. Нямецкіе войскі разам с фінляндзкімі атакавалі ворагаў між Лягі і Тавастгуз і зусім разбілі іх. Акружаные з усіх бакоў ворагі паддаліся. Узято 20.000 палонных, 50 гармат, 200 кулемётаў, многа тысяч каней і вазоў.

5.V. Заходні тэатр:

Пасьля вельмі сільнай падгатоўкі агнём французкіе дывізіі дарэмна атакавалі нашы пазыціі на Кэмэлі і пры Байель. Ворагі адбіты с цяжкімі стратамі і пакінулі ў нашых руках больш за 300 палонных. На заходзі ад Байель і на поўдні ад Эбітэрн адбіты сільные англіцкіе наступленьні. Наабапал Соммы агонь артылерыі крапчаў у вечары. Пры Віле Брэтоннэ і на заходнім берагі Авр ён даходзіў асаблівай сілы.

КАЛЯ ВАЙНЫ.

БУКАРЭШТ (Коррэсп. бюро). Тэксты ўсіх умоў між цэнтральнымі дзержавамі і Румыніей ужо уложаны і гатовы да подпісу.

БАТУМ. Дружына з 10.000 большэвікоў разбіта у ваколіцах Елізаветполя. У палон узято 8.000.

КОНСТАНТЫНОПОЛЬ 2.V. На усходнім берагі Іордану ўдачные бітвы. Узяты палонные, 7 палявых гармат, 1 цяжкая, коні, панцырные самаходы і багата ваенных запасаў. Пры Аммане адзін з нашых лятуноў зьбіў 2 варожые самалёты, с каторых узяты ў палон 4 англіцкіе афіцэры.

КОНСТАНТЫНОПОЛЬ (В.Т.Б.). Вельмі вострые бітвы на ўсходнім берагі Іордана трываюць далей. Чысло здабытых гармат дайшло 10.

Нямецкіе войскі занялі 1 мая Севастопаль і знайшлі тамака большую часць расейскага чорнаморскага флоту. 2 мая ў севастопальскі порт увайшоў турэцкі флот.

Друкавана у друкарні М. Кухты. Выдавецтва «Гоман». Рэдактар Язэп Салавей.